UCAC
Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru

www.ucac.cymru

Data i fonitro'r system anghenion dysgu ychwanegol (ADY)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Iona A. Davies

Sefydliad (lle bo'n berthnasol): UCAC

e-bost/rhif ffôn: iona@ucac.cymru

Eich cyfeiriad: Swyddfa UCAC, Ffordd Penglais, Aberystwyth, Ceredigion SY23 2EU

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn 3 Rhagfyr 2025 i'r cyfeiriad hwn:

Tîm Polisi ADY
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Y Gyfarwyddiaeth Addysg
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CP10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: YmgynghoriadCasgliadauDataYsgolion@llyw.cymru

Pwy ydych chi

Dewiswch bob un sy'n berthnasol i chi isod.

Dysgwr	☐
Rhiant neu ofalwr (defnyddiwyd ‘rhiant’ fel term llaw fer i gynnwys mamau, tadau, gofalwyr maeth, rhieni sy'n mabwysiadu, llys-rieni, gofalwyr sy’n berthnasau a theidiau a neiniau, gwarcheidwaid)	☐
Y gweithlu addysg	☐
Awdurdod lleol	☐
Cyflenwr	☐
Ymarferydd iechyd	☐
Trydydd sector	☐
Academydd neu ymchwilydd	☐
Arall (nodwch os gwelwch yn dda) UCAC – Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru	✓

Cwestiynau

Penderfyniadau ADY

Cwestiwn 1: I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig i gasglu data ar lefel unigolyn ynghylch a yw ysgol neu awdurdod lleol wedi gwneud penderfyniad ffurfiol am anghenion dysgu ychwanegol (ADY) ar gyfer dysgwr yn ystod y 12 mis diwethaf?

Cytuno'n gryf	☐	**Cytuno**	☐	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	✓	**Anghytuno**	☐	**Anghytuno'n gryf**	☐

Sylwadau ategol

Mae'r rhesymau a nodir dros y newidiadau yn rhai clodwiw ac os bydd y penderfyniad yn arwain at ddefnydd mwy cytbwys a gwell o ddata, er budd unigolion, yna mae'n rhaid cytuno gyda'r cynnig. Fodd, bynnag, mae'n rhaid gwneud yn siŵr nad yw'r hyn a gyngir yn mynd i ychwanegu at lwyth gwaith staff mewn ysgolion.

Cynlluniau cymorth

Cwestiwn 2: I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig i gasglu data ar lefel unigolyn ar anghenion a darpariaeth dysgwyr sy'n mynychu ysgolion yng Nghymru sydd â chynllun addysg, iechyd a gofal (EHC)?

Cytuno'n gryf	☐	**Cytuno**	☐	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	✓	**Anghytuno**	☐	**Anghytuno'n gryf**	☐

Sylwadau ategol

Mae gweithio ar draws ffiniau yn gallu cyflwyno heriau penodol. Mae'n bwysig bod popeth yn cael ei wneud i sicrhau tegwch. Os yw casglu'r data yn golygu bod Cymru'n cael gwell chwarae teg, yna mae'n bwysig bod y data'n cael ei gasglu. Fodd bynnag, mae'n bwysig iawn nad yw athrawon yng Nghymru yn gorfod ysgwyddo llwyth gwaith ychwanegol yn ddiangen.

Meysydd angen

Cwestiwn 3: I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig i gasglu data ar lefel unigolyn am y 4 maes angen (fel yr amlinellir yn y Cod ADY) ar gyfer dysgwyr ag ADY?

Cytuno'n gryf	☐	**Cytuno**	☐	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	✓	**Anghytuno**	☐	**Anghytuno'n gryf**	☐

Sylwadau ategol

Ymddengys fod y pedwar maes yn cwmpasu'r holl feysydd y mae angen rhoi sylw iddynt, ond mae angen sicrhau ymgysylltiad trwyadl a gwrthrychol gyda'r holl randdeiliaid, er mwyn sicrhau nad oes unrhyw faes arall y mae angen rhoi sylw iddo.

Cwestiwn 4: A oes gennych unrhyw farn ar y rhestr o ddiagnosis meddygol, amhariadau dysgu ac anghenion dysgu a gesglir ar hyn o bryd yng Nghyfrifiad Ysgolion Blynyddol ar Lefel Disgyblion (CYBLD) a'r Cyfrifiad Addysg Heblaw yn yr Ysgol (AHY) am ddysgwyr ag ADY?

Ymddengys yn rhestr gynhwysfawr. A fydd unrhyw hyblygrwydd a chyfle i ychwanegu/dileu a diwygio yn ôl yr angen?

Darpariaeth ddysgu ychwanegol (DDdY)

Cwestiwn 5: I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig i gasglu data ar lefel unigolyn ynghylch a yw darpariaeth ar gyfer dysgwyr ag ADY wedi'i sicrhau gan fwrdd iechyd lleol (fel y nodir yn eu cynllun datblygu unigol (CDU))?

Cytuno'n gryf	☐	**Cytuno**	✓	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	☐	**Anghytuno**	☐	**Anghytuno'n gryf**	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bwysig cael darlun clir o'r hyn sy'n digwydd a beth yw'r ddarpariaeth ar gyfer dysgwyr ADY. Dylai gweld darlun clir a chyflawn o'r ddarpariaeth fod yn gymorth wrth ystyried sut mae gwella darpariaeth i ddysgwyr ADY a galluogi ymateb rhagweithiol i'r anghenion.

Cwestiwn 6: I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig i gasglu data ar lefel unigolyn ynghylch a yw dysgwr ag ADY eisiau i rywfaint neu'r cyfan o'i DDdY gael ei darparu yn y Gymraeg (fel y cofnodir yn ei CDU)?

Cytuno'n gryf	✓	Cytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐	Anghytuno	☐	Anghytuno'n gryf	☐

Sylwadau ategol

Yn anffodus, mae gormod o enghreifftiau o ddysgwyr ADY sy'n dymuno cael darpariaeth Gymraeg yn methu â chael y ddarpariaeth honno. Mae angen mynd i'r afael â hyn a dylid sicrhau bod pob dysgwr yn cael mynediad at ddarpariaeth yn yr iaith y mae'n ei ffafrio. Mae'n bwysig bod rhieni a dysgwyr yn gallu nodi ym mha iaith y byddent yn hoffi derbyn y ddarpariaeth.

Cwestiwn 7: I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig i gasglu data ar lefel unigolyn ynghylch a yw dysgwr ag ADY yn derbyn DDdY yn y Gymraeg (lle mae hyn yn ofynnol fel y cofnodir yn ei CDU)?

Cytuno'n gryf	✓	Cytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐	Anghytuno	☐	Anghytuno'n gryf	☐

Sylwadau ategol

Yn anffodus, mae gormod o enghreifftiau o ddysgwyr ADY sy'n dymuno cael darpariaeth Gymraeg yn methu â chael y ddarpariaeth honno. Mae angen mynd i'r afael â hyn a dylid sicrhau bod pob dysgwr yn cael mynediad at ddarpariaeth yn yr iaith y mae'n ei ffafrio. Bydd cymharu'r niferoedd sy'n dymuno cael darpariaeth Gymraeg a'r niferoedd sy'n llwyddo i dderbyn darpariaeth Gymraeg yn ddata hynod o bwysig. Y gobaith wedyn yw y gellir llenwi'r bwlch rhwng y nifer sy'n dymuno cael darpariaeth a'r nifer sydd yn cael darpariaeth Gymraeg. Mae'n bwysig bod yn rhagweithiol ynghylch y mater hwn, gan adnabod bylchau a mynd i'r afael yn bragmatig â'r bylchau hynny.

Cwestiwn 8: Ydych chi'n meddwl y dylai Llywodraeth Cymru gasglu unrhyw wybodaeth arall am DDdY dysgwyr er mwyn deall yn well tegwch y cymorth a deiliannau dysgwyr?

Byddai gwrando ar ddysgwyr, rhieni, athrawon a rhanddeiliaid yn werthfawr, gan roi cyfle iddynt nodi'n union beth yw'r heriau. Mae angen cymhariaeth fanwl ar y

ddarpariaeth – o ran cysondeb neu ddiffyg cysondeb ALl, cyfrwng iaith, oedran y plant, natur y cyflyrau.

Dysgwyr ag ADY mewn dosbarthiadau arbennig

Cwestiwn 9: I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig i gasglu data ar lefel unigolyn ynghylch a yw dysgwr ag ADY mewn lleoliad prif ffrwd yn cael ei addysgu mewn dosbarth arbennig?

Cytuno'n gryf	☐	Cytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐	Anghytuno	☐	Anghytuno'n gryf	☐

Sylwadau ategol

Ar y cyfan rydym yn cytuno gyda'r cynnig, ond er mwyn gallu gwneud defnydd buddiol o ddata o'r natur yma, mae hi'n bwysig bod cysondeb ac eglurder ynghylch diffiniadau. Dylid nodi'n glir beth a olygir wrth y term 'dosbarth arbennig', er mwyn osgoi unrhyw amwysedd ac anghysondeb. Dylid hefyd sicrhau nad yw casglu'r data yn ychwanegu at lwyth gwaith.

Cwestiwn 10: I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig i gasglu data ar lefel unigolyn ynghylch faint o amser y mae dysgwr ag ADY yn ei dreulio mewn dosbarth arbennig?

Cytuno'n gryf	☐	Cytuno	✓	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐	Anghytuno	☐	Anghytuno'n gryf	☐

Sylwadau ategol

Rydym yn cytuno gyda'r cynnig, ar yr amod bod y diffiniad o'r term 'dosbarth arbennig' yn gwbl glir. Mae'n bwysig bod cysondeb yn y wybodaeth a gesglir.

Gwybodaeth am ddosbarthiadau arbennig

Cwestiwn 11: I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig i gasglu data ar nifer y dosbarthiadau arbennig dynodedig gan ysgolion mewn lleoliad prif ffrwd (i ategu'r data a gasglwyd eisoes ar ddosbarthiadau arbennig dynodedig gan awdurdodau lleol)?

Cytuno'n gryf	☐	Cytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓	Anghytuno	☐	Anghytuno'n gryf	☐

Sylwadau ategol

Nid ydym yn anghytuno â chael y data wrth law, ond nid ydym am gynyddu llwyth gwaith athrawon mewn unrhyw fodd.

Cwestiwn 12: I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig i gasglu data ar nifer y dysgwyr mewn dosbarthiadau arbennig dynodedig gan ysgolion (i ategu'r data a gasglwyd eisoes ar nifer y dysgwyr mewn dosbarthiadau arbennig dynodedig gan awdurdodau lleol)?

Cytuno'n gryf	☐	Cytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓	Anghytuno	☐	Anghytuno'n gryf	☐

Sylwadau ategol

Gweler y sylwadau ar gwestiwn 11.

Amseroldeb penderfyniadau ADY ac adolygiadau CDU

Cwestiwn 13: I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig i gasglu data ar lefel gyfanredol ar gyfran y penderfyniadau ADY a wnaed gan ysgolion ac awdurdodau lleol o fewn yr amserlenni statudol yn ystod y 12 mis diwethaf (lle nad yw eithriadau'n gymwys)?

Cytuno'n gryf	☐	Cytuno	☐	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	✓	Anghytuno	☐	Anghytuno'n gryf	☐

Sylwadau ategol

Ymddengys y cynnig yn un digon rhesymol, ond mae'n bwysig bod y wybodaeth yn cael ei chyflwyno o fewn cyd-destun. Weithiau mae yna resymau dilys pam na wnaed penderfyniad o fewn yr amserlen statudol, dro arall mae hi'n iawn cwestiynu pam na wnaed penderfyniad o fewn amser penodol. Os cafwyd oedi diangen, mae'n bwysig holi cwestiynau a sicrhau atebolrwydd. Fel a nodwyd mewn ymateb i gwestiynau blaenorol, mae'n bwysig nad yw casglu data yn ychwanegu at lwyth gwaith staff mewn ysgolion.

Cwestiwn 14: I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig i gasglu data ar lefel gyfanredol ar nifer yr eithriadau i'r amserlenni statudol perthnasol yn ystod y 12 mis diwethaf?

Cytuno'n gryf	☐	**Cytuno**	☐	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	✓	**Anghytuno**	☐	**Anghytuno'n gryf**	☐

Sylwadau ategol

Mae angen bod yn dryloyw ac yn onest wrth gasglu data ac mae'n bwysig gweld beth yw'r sefyllfa real, ond nid ydym am ychwanegu at lwyth gwaith staff mewn ysgolion.

Cwestiwn 15: I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig i gasglu data ar lefel gyfanredol ar gyfran y CDUau a adolygwyd gan ysgolion ac awdurdodau lleol yn y cyfnod statudol diweddaraf o 12 mis?

Cytuno'n gryf	☐	**Cytuno**	☐	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	✓	**Anghytuno**	☐	**Anghytuno'n gryf**	☐

Sylwadau ategol

Mae'n dibynnu pam y cesglir y data. Os cesglir y data ar gyfer gwella sefyllfa dysgwyr ag ADY, gallwn gytuno. Mae'n rhaid wrth reswm adeiladol a fydd yn arwain at wella sefyllfa ac amodau i athrawon a dysgwyr ADY.

Cydlynwyr ADY

Cwestiwn 16: I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig i gasglu data ar lefel unigolyn ynghylch a yw Cydlynydd ADY (CADY) mewn lleoliad ar yr uwch dîm arwain ai peidio?

Cytuno'n gryf	☐	**Cytuno**	✓	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	☐	**Anghytuno**	☐	**Anghytuno'n gryf**	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bwysig gweld y darlun llawn a sicrhau bod CADY yn cael pob chwarae teg. Rydym yn ymwybodol o lwyth gwaith affwysol rhai Cydlynwyr ADY ac mae'n bwysig sicrhau bod sylw digonol yn cael ei roi i amodau gwaith y Cydlynwyr hyn.

Goblygiadau i'r gweithlu

Cwestiwn 17: Pa effaith fydd y newidiadau arfaethedig i ddata ADY yn ei chael ar y gweithlu, gan gynnwys unrhyw effaith ar lwyth gwaith?

Diddorol yw nodi un frawddeg yn y ddogfen ymgynghori – 'Wrth ddatblygu'r newidiadau arfaethedig i gasglu data ADY, mae Llywodraeth Cymru wedi blaenoriaethu lleihau'r baich ychwanegol ar y gweithlu addysg..' Mawr obeithiwn fod y flaenoriaeth hon wedi'i gwireddu. Mae'n hollbwysig nad yw'r gweithlu yn wynebu unrhyw waith ychwanegol yn sgil y newidiadau arfaethedig. Os oes angen data ychwanegol, neu os rhagwelir bod y data newydd y gofynnir amdano yn mynd i ychwanegu at lwyth gwaith, yna mae'n rhaid sicrhau y diddymir elfen arall o waith athrawon.

Cyffredinol

Cwestiwn 18: A oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar y data y dylid eu cofnodi neu y dylem eu casglu i fonitro a deall effeithiolrwydd y system ADY wrth gefnogi dysgwyr ag ADY?

Mae'n bwysig mabwysiadu dull effeithiol, hawdd ei weinyddu o gasglu data.

Gorfodol

Cwestiwn 19: Beth, yn eich barn chi, fyddai effeithiau tebygol y data newydd arfaethedig am y system ADY ar y Gymraeg? Mae diddordeb penodol gyda ni mewn unrhyw effeithiau posibl ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

- Ydych chi'n meddwl fod cyfleoedd i hyrwyddo unrhyw effeithiau cadarnhaol?
- Ydych chi'n meddwl fod cyfleoedd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Mawr obeithiwn y bydd unrhyw newid yn arwain at fwy o degwch i ddysgwyr ag ADY sy'n dymuno derbyn darpariaeth drwy gyfrwng y Gymraeg. Rydym yn teimlo'n angerddol fod angen sicrhau tegwch i bawb o fewn y system a sicrwydd bod y Gymraeg yn cael ei thrin gyda'r parch dyledus.

Cwestiwn 20: Yn eich barn chi, a fyddai modd ffurfio neu addasu’r data newydd arfaethedig am y system ADY er mwyn sicrhau:

- eu bod yn cael effeithiau positif neu fwy positif ar gyfleoedd i ddefnyddio’r Gymraeg a pheidio â’i thrin yn llai ffafriol na Saesneg; neu
- nad ydynt yn cael effeithiau negyddol ar gyfleoedd i ddefnyddio’r Gymraeg a pheidio â’i thrin yn llai ffafriol na’r Saesneg?

Sylwadau ategol

Yr hyn sy’n bwysig yw bod mwy na chasglu data yn digwydd. Y rhan hawdd o’r broses yw casglu gwybodaeth, y rhan heriol ond hollbwysig yw gweithredu ar y wybodaeth sydd wedi ei chasglu. Ni allwn orbwysleisio pa mor allweddol yw gweithredu.

Cwestiwn 21: Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os hoffech dynnu ein sylw at unrhyw faterion cysylltiedig nad ydym wedi mynd i’r afael â nhw, gallwch wneud hynny yma:

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐